

جستاری بر انتقال دانش اپیدمیولوژی

الهام داوطلب اسماعیلی^۱، سعید دستگیری^{۲*}

^۱ مرکز تحقیقات مدیریت و پیشگیری از آسیب حوادث جاده‌ای، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران
^۲ مرکز تحقیقات مدیریت خدمات بهداشتی درمانی تبریز، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:

نامه به سردبیر

سابقه مقاله:

دریافت: ۱۴۰۱/۰۷/۱۳

پذیرش: ۱۴۰۱/۰۹/۱۳

انتشار برخط: ۱۴۰۱/۱۱/۱۹

کلیدواژه‌ها:

اپیدمیولوژی،

ترجمه دانش،

انتقال دانش

دانش مجموعه‌ای نظام‌مند از تجربیات، اطلاعات موجود، ارزش‌ها، و نگرش‌های کارشناسی است که زمینه‌ای برای بهره‌گیری از تجربیات، اطلاعات جدید و ارزشیابی به‌دست می‌دهد.^۱ اپیدمیولوژی علم مطالعه‌ی چگونگی وقوع، گسترش و بررسی تعیین‌کننده‌های حالات و وقایع مرتبط با سلامتی در یک جمعیت معین و استفاده از این یافته‌ها برای مدیریت مسائل بهداشتی و درمانی می‌باشد. مهم‌ترین اهداف اپیدمیولوژی شامل برنامه‌ریزی برای خدمات سلامتی، کاهش میزان ابتلا و مرگ ناشی از بیماری‌ها، تعیین سیر طبیعی بیماری‌ها به‌منظور شناخت بهترین نقطه برای شروع درمان‌های موثرتر و اعمال سطوح مختلف پیشگیری، ارزشیابی و مقایسه برنامه‌های پیشگیری و درمانی موجود در نظام سلامت و در نهایت کاربرد نتایج بررسی‌های انجام شده برای ایجاد قوانین و سیاست‌های مرتبط با سلامتی می‌باشد.^۲

حد واسط تولید دانش و کاربرد آن در بهبود و حل مسائل، انتقال و چگونگی انتقال آن می‌باشد. تولید اطلاعات ارزشمند به خودی خود منجر به حل مشکلات سلامتی و پیشرفت جامعه نخواهد شد مگر زمانی که اطلاعات و دانش حاصل به نحو موثری انتقال یافته و مورد استفاده و بهره‌برداری قرار گیرد.^۳

انتقال دانش (Knowledge Transfer) عبارت است از فرایند به اشتراک‌گذاری یا انتشار دانش با افراد، گروه‌ها و سازمان‌ها به‌منظور استفاده بهینه از یافته‌های آن. هدف نهایی از انتقال دانش اپیدمیولوژی تغییر در اطلاعات، نگرش و رفتار ارائه‌دهندگان خدمات، مردم، بیماران و مدیران می‌باشد. برای انتقال دانش کارآمد، تولید اطلاعات استاندارد و متناسب با نیازها و توانمندی‌های گروه‌های هدف و همچنین تغییر و بهبود رابطه بین تولیدکنندگان علم و بهره‌گیران از شواهد علمی دو اصل غیر قابل انکار هستند.^۴ جهت تضمین ارتباط مطلوب بین افراد استفاده‌کننده از دانش و افراد تولیدکننده دانش، حیطه ترجمه دانش (Knowledge Translation) ایجاد شده است که در بسیاری از مواقع به اشتباه با انتقال دانش به جای هم استفاده می‌شوند.

برای انتقال دانش اپیدمیولوژی نیاز هست تا روش‌های ویژه اپیدمیولوژیک مانند مدل‌سازی معادله‌های ساختاری (Structural Equation Modeling) و تحلیل شبکه‌های اجتماعی با استفاده از شیوه‌ها و ابزارهای مختلف به‌منظور شناسایی و تحلیل عوامل بازدارنده و تسهیل‌کننده، به‌کار گرفته شوند.

تحلیل شبکه‌های اجتماعی

شبکه اجتماعی شامل مجموعه‌ای از سازمان‌ها یا افراد می‌باشد که از طریق روابط اجتماعی مانند دوستی، همکار بودن یا تبادل اطلاعات با یکدیگر در ارتباط هستند. به عبارت دیگر شبکه‌ی

* پدیدآور رابط: سعید دستگیری، آدرس ایمیل: saeed.dastgiri@gmail.com

مدل‌سازی معادلات ساختاری

مدل‌سازی معادله ساختاری به‌طور معمول ترکیبی از مدل‌های اندازه‌گیری و مدل‌های ساختاری است. بر مبنای مدل‌های اندازه‌گیری، محقق تعریف می‌کند که کدام متغیر مشاهده شده معرف کدام متغیر پنهان هستند و بر پایه مدل ساختاری مشخص می‌شود که کدام متغیرها با یکدیگر همبسته‌اند. به این ترتیب با بهره‌گیری از این مدل‌ها می‌توان به‌طور همزمان به ارزیابی کیفیت سنجش متغیرها و مقبولیت اثرات مستقیم و غیر مستقیم و همچنین تعامل‌های تعریف شده میان متغیرها پرداخت.

مدل معادلات ساختاری یک رویکرد آماری جامعی برای آزمون فرضیه‌هایی درباره روابط بین متغیرهای مشاهده شده و متغیرهای پنهان (latent) می‌باشد و از طریق این رویکرد می‌توان با استفاده از داده‌های همبستگی، آزمایشی و غیرآزمایشی پذیرش و کاربرد دانش را در جوامع آزمون کرد.^۶ براساس مطالب گفته شده، هدف نهایی از انتقال دانش اپیدمیولوژی تغییر در اطلاعات، نگرش و رفتار ارائه‌دهندگان خدمات، مردم، بیماران و مدیران می‌باشد. تولید اطلاعات استاندارد و متناسب با نیازها و توانمندی‌های گروه‌های هدف و همچنین تغییر و بهبود رابطه بین تولیدکنندگان علم و بهره‌گیران از شواهد علمی دو اصل غیرقابل انکار برای انتقال دانش کارآمد هستند. مدل‌سازی معادله‌های ساختاری و تحلیل شبکه‌های اجتماعی از جمله مهم‌ترین منابع در شناسایی نقاط قوت و ضعف و بهبود انتقال دانش اپیدمیولوژی به شمار می‌آیند.

اجتماعی، الگویی ارتباطی است که مردم را به هم متصل می‌کند و یا پیوندهایی است که افراد را با گروه‌هایی از مردم مرتبط می‌سازد.

تحلیل شبکه اجتماعی روش تشخیصی قدرتمندی برای الگوی ارتباطات میان اعضای یک گروه و شامل مجموعه‌ای از روش‌های تحلیل گراف خاص است. کشف منابع نهفته در روابط و شبکه‌های اجتماعی و آشکار شدن نقش و اهمیت آن‌ها، توجه بسیاری از دانشمندان را به این نکته‌ی مهم جلب کرده است که ریشه‌ی بسیاری از مشکلات جامعه را باید در این حوزه جستجو کرد.^۵

در تحلیل شبکه‌های اجتماعی می‌توان افراد تاثیرگذار را شناسایی کرده و از ایشان در زمینه تبلیغ دانش مورد نظر، ترغیب و تشویق افراد در زمینه کاربرد آن دانش بهره جست. تحلیل شبکه‌های اجتماعی می‌تواند در تصمیم‌گیری، سیاست‌گذاری و تعیین خط‌مشی‌ها نیز مورد استفاده قرار گیرد.

شبکه‌های اجتماعی نه تنها به‌عنوان یک عامل کلیدی در انتقال دانش بلکه در خلق دانش و معنای جدید نقش اساسی دارد. به‌عبارت دیگر اشتراک دانش بین افراد مختلف منجر به ایجاد دانشی می‌شود که بالاتر از مجموع دانش هر فرد است. بنابراین، ارتباطات میان افراد در شبکه، انتقال و خلق دانش را راحت‌تر می‌کند. از آنجا که دانش در ارتباطات موجود در شبکه جا گرفته است، هر چه ارتباطات قوی‌تر باشد مقدار دانشی که منتقل می‌شود بیشتر است.

References

1. Pritchard D. Knowledge and understanding. In *Virtue epistemology naturalized: Bridges between virtue epistemology and philosophy of science*. Cham: Springer International Publishing, 2014, 315-327.
2. Rothman KJ, Greenland S, Lash TL. *Modern epidemiology*: Wolters Kluwer Health/Lippincott Williams & Wilkins Philadelphia, 2008.
3. Majdzadeh S, Knowledge transfer is a necessity for modern epidemiology, *Journal of Knowledge & Health in Basic Medical Sciences*. 2010; 5: 17. doi: 10.22100/jkh.v5i0.953. (persian)
4. Liyanage C, Elhag T, Ballal T, Li Q. Knowledge communication and translation—a knowledge transfer model. *Journal of Knowledge management*. 2009; 13(3): 118-131. doi: 10.1108/13673270910962914.
5. Reagans R, McEvily B. Network structure and knowledge transfer: The effects of cohesion and range. *Administrative science quarterly*. 2003; 48(2): 240-267. doi: 10.2307/3556658.
6. Kline, R. B. *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: Guilford Publications. 2015.